

Водзыў
на аўтарэферат дысертацыі Захаравай Марыны Сяргееўны
“Полифункциональность эпиграфа в белорусских и англоязычных
коротких рассказах”, прадстаўленную на суісканне вучонай ступені
кандыдата філалагічных навук
па спецыяльнасцях 10.01.01 – беларуская літаратура,
10.01.08 – тэорыя літаратуры. Тэксталогія

Трэба сказаць шчыра: спачатку тэму даследавання маладога вучонага з Гомеля я ўспрыняў з пэўнай доляй скептыцызму. Наўрад ці, як мне падалося, такі ўжо значны ва ўсіх адносінах згаданы літаратурны кампанент у параўнанні з іншымі, больш аб’ёмнымі і важнымі, чым гэты невялікі і просты, на першы погляд, эпіграф. У сваім даведніку для маладога літаратара “На шляху да Парнаса” (Мінск, 2003) я нават не вылучаў асобна пазіцыю “эпіграф”, а проста пакінуў адсылку да зборнага паняцця “Мастацкі твор”. Праўда, у энцыклапедычны даведнік “Верш. Паэзія” я ўжо ўвёў гэта паняцце і растлумачыў яго (Мінск, 2020, с. 328)...

Аўтарэферат дысертацыі Захаравай М.С. наглядна і пераканаўча даказвае, што эпіграф мастацкага твора трэба прызнаць як самастойны аб’ект вывучэння, а таму варта абавязкова правесці комплексныя даследаванні функцыянальных уласцівасцей эпіграфа ў кантэксце нацыянальных літаратур і іх жанравых сістэм. Затым – прасачыць генезіс і эвалюцыю эпіграфа, а таксама разгледзіць яго бытаванне ў гісторыі літаратуры. І гэты факт у той ці іншай ступені зможа падкрэсліць спецыфіку развіцця прыгожага пісьменства, у тым ліку беларускага, на розных этапах яго развіцця.

Мэты і задачы даследавання сведчаць аб тым, што суіскальнік навуковай ступені рыхтуе падмурак для стварэння новага напрамку

вывучэння як самога мастацкага тэксту ў цэлым, так і яго істотных складнікаў, у ліку якіх ён доказна ўключае і эпіграф, што да апошняга часу амаль не трапляў у сферу зацікаўленасці беларускіх тэарэтыкаў літаратуры. На даволі значным фактычным матэрыяле праведзены аналіз функцыянальных магчымасцей эпіграфа, вылучаны міжсуб'ектныя, унутры- і пазатэкставыя функцыі эпіграфа ў беларускіх і англамоўных кароткіх апавяданнях. Для дасканалага разумення функцыянальных адносін эпіграфа і тэксту твора суіскальнік у большасці выпадкаў імкнецца праводзіць філалагічны аналіз твораў, плённа спалучаючы літаратуразнаўчыя і лінгвістычныя аспекты праблемы. Гэта дае мажлівасць падкрэсліць, што эпіграф захоўвае генетычную сувязь з асноўным тэкстам, дазваляючы яму рэалізоўваць інтэртэкстуальныя функцыі. У выніку эпіграф успрымаецца як паратэкст, ён разумеецца як частка структуры мастацкага твора, што мае адносную змястоўна-структурную завершанасць, а ягоная поліфункцыянальнасць з'яўляецца яркім сродкам выказвання аўтарскай задумы.

Тэарэтычны аспект дысертацыі настолькі грунтоўны, што спецыяльнасць “10.01.08 – тэорыя літаратуры. Тэксталогія” можна было б смела паставіць на першае месца. Гэта пры ўсім тым, што ў дысертацыі, калі меркаваць па яе аўтарэфераце, грунтоўна разглядаецца і багаты матэрыял з гісторыі беларускай літаратуры, робяцца цікавыя назіранні, карысныя высновы. А яшчэ ж рэалізацыя мэт і задач даследавання рэцэнзуемай працы ўзбагачаецца выкарыстаннем значнага замежнага (англамоўнага) матэрыялу. Гэта дазваляе зрабіць адметную падсветку праблемы, паказаць яе вырашэнне на фоне класічнай

літаратуры, бо, як казаў Алесь Адамовіч, у такіх выпадках спрацоўвае прынцып ацэнкі з'явы “здалёк і зблізку”.

Праўда, тут я хацеў бы зрабіць адну заўвагу. Чамусьці ў назве дысертацыі не вызначаны часавы перыяд (а гэта XIX–пач. XXI ст.) напісання беларускіх і англамоўных (англійскіх? амерыканскіх?..) кароткіх апавяданняў, якія даследуюцца. Зроблена гэта ва “Уводзінах” аўтарэферата, пры вызначэнні *прадмета* (чаму не *аб'екта*?) даследавання. Канкрэтыка вывучанага фактычнага матэрыялу павінна паказвацца ўжо ў самой назве навуковай працы.

Сур'ёзныя праблемы, узнятыя ў дысертацыі Захаравай М.С., і іх паспяхова рэалізацыя сведчаць аб высокім узроўні падрыхтаванасці даследчыка, а сам аўтар заслугоўвае прысваення яму вучонай ступені кандыдата філалагічных навук па спецыяльнасцях 10.01.01 – беларуская літаратура, 10.01.08 – тэорыя літаратуры. Тэксталогія.

Водзыў можа быць размешчаны на сайце ГНУ “Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі” ў глабальнай сетцы Інтэрнет.

Доктар філалагічных навук,

прафесар кафедры тэарэтычнага

і славянскага літаратуразнаўства БДУ

В. П. Рагойша

Ірыніц Вегру

Нам дакама філалагічнага факультэта БДУ

*Водзіў наступіў у савет на абароне дысертацыі Д.01.42.04
09.03.2023г. вусонк сакратар савета Фейц (Богдан А.Т.)*

С отзовом ознакоми

16.03.2023 Фейц М.С. Захаровіч